

Seminar om kvensk immateriell kulturarv

Vadsø 11. og 12. juni 2014

Mitt utgangspunkt

- Store forventninger til Kulturrådet, lista er lagt høyt.
- Handler om den kvenske kulturen både i forhold til kvenene selv og å gjøre den kjent for andre
- Representerer både kunnskap OM og kunnskap I den kvenske kulturen

Norske Kveners Forbund/Ruijan Kveeniliitto

- Stiftet i 1987, første lokallag i 1984, 16. mars = kvenfolkets dag
- 12 lokallag + Kveeninuoreet + kvinnenettverk
- Ca 900 medlemmer
- Generasjonsskifte etter siste landsmøte
- Representerer hele spekteret (alle uttrykksformer) av kvensk kultur

Kvensk språk

- Tett sammenheng mellom språk og kultur, avhengig av hverandre
- Revitalisering
- Ferdig grammatikk
- Jobber nå med: Orddannelse/ordforråd/terminologi
- Heving til nivå 3 i henhold til det europeiske språkcharteret
- Eldia-rapporten – truet språk
- Viktig med: Etablering av språksentra, jfr Storfjord, ønsker i første omgang i Varanger og Porsanger
- Sametingets behandling: støtter heving til nivå 3

Muntlige tradisjoner og uttrykk

- Fram til 1970-80-årene: I hovedsak finske forskere og samlere
- Stedsnavn – skilting på kvensk: kommer etter hvert, men har vært en lang prosess
- Fortellinger – Qvigstads innsamling: både kvenske og samiske
- Sang og musikk: f eks Reidar Bakkes og Matti Ylitepsas innsamling

Utøvende kunst

- Litteratur om kvener. For eksempel Hans Kristian Eriksen, Idar Kristiansen, Henry Pedersen, Gunnar Kieri og Raja-bøkene
- og på kvensk: Alf Nilsen Børsskog
- Barnebøker: Agnes Eriksen
- Innkjøpsordning litteratur: nødvendig med egen ordning a la den samiske
- Teater: finnes ikke
- Foto: Kåre Kivijärvi
- Film: Arnstein Mikkelsen

Sosiale skikker, ritualer og høytider

- Lestadianismen: sentral kulturbærer
- Sauna: viktig ikke minst sosialt
- Slechtsgransking: stor interesse
- Festivaler: f eks Paaski- og Kippari-festivalene

Tradisjonelt håndverk

- Gjelder hele spekteret av tradisjonelt håndverk: De som kom var meget dygtige til å tilpasse seg de nye livsvilkårene
- Husflid, kvendrakten
- Mat og mattradisjoner: gitt utt oppskriftshefter på Storfjord språksenter og Kvensk Institutt, utgangspunkt i lokale råvarer

Naturen og universet

- Fortellinger, knyttet til livsvilkårene: natur, klima
- Tradisjonell fiske og fangst
- Utmarksslåttene

Samarbeid med STR-T

- Vi er misunnelige!!! Gjelder f eks musikk, teater, radio/TV, språk osv
- STR-T er vår søsterorganisasjon i Tornedalen (Sverige)

Tilstandsrapporten kvensk språk og kultur

Rapporten er utarbeidet av NKF/RK i samarbeid med andre.

Denne rapporten gir en oversikt over situasjonen for kvensk språk og kultur i dagens Norge.

Tilstandsrapporten forteller at det på alle områder er behov for tiltak som kan styrke kvensk språk og kultur. Dersom kvensk språk og kultur skal få muligheten til å utvikle seg videre, må følgende tiltak på plass:

- Kvensk oppgraderes til nivå III i det europeiske språkcharteret
- Det opprettes et kvensk kulturfond som gir lavterskelstøtte til kvensk kultur, samt sikrer produksjon og utgivelse av kvensk litteratur og musikk.
- Det må utarbeides læremidler som dekker behovet i hele utdanningsløpet
- Endring av opplæringsloven slik at det gis rett til opplæring i kvensk
- Språksenter må etableres i hver region, og gis regionalt ansvar slik at hele Finnmark og Nord-Troms dekkes.
- Situasjonen i media må styrkes, slik at kvenske forhold blir mer synlig både i de kvenske områdene og i resten av landet.
- De kvenske institusjonenes stilling må styrkes, slik at de blir i stand til å utføre de oppgaver som de er satt til
- Styrket forskning på kvenske forhold
- Tilbudene innenfor høgre utdanning innenfor kvensk språk og kultur må styrkes
- Bygging av nye lokaler til Vadsø museum – Ruija kvenmuseum som gjør at de på en god måte kan ivareta sitt ansvar som et nasjonalt museum

NKF/RK - handlingsprogram

- **A 2 Språk**
- **Mål:**
- *- Norske myndigheter iverksetter de rettigheter kvenene har etter det europeiske språkcharteret – lokalt, regionalt og nasjonalt*
- *- Kvensk språk heves til trinn tre i henhold til det europeiske språkcharteret – i likhet med søsterspråket meän kieli i Sverige*
-
- **Tiltak:**
- **NKF skal i perioden arbeide for:**
- **A 2.1 Etablering og drift av kvenske språksentra**
- **A 2.2 Styrket innsamling og bruk av kvenske stedsnavn**
- **A 2.3 Fortsatt innsamling av kvenske ord og uttrykk**
- **A 2.4 Skilting på kvensk i aktuelle geografiske områder, herunder skilting på vei, på offentlige institusjoner og offentlig informasjon**
- **A.2.5 Igangsetting av ulike former for språkkurs i kvensk**

NKF/RK - handlingsprogram

- **A 3 Kultur**
- **Mål:**
- *- Den kvenske kulturen synliggjøres sterkere som en del av den norske kulturarven*
- *- Større bevisstgjøring om den kvenske kulturen*
-
- **Tiltak:**
- **NKF skal i perioden arbeide for**
- **A 3.1 Oppretting av kvensk kulturfond og/eller årlig øremerket kvensk kulturpott**
- **A 3.2 Sikring av levedyktige kvenske festivaler og øvrige kulturarrangementer**
- **A 3.3 Bedre støtte til kvenske kulturarbeidere**
- **A 3.4 Økt støtte til og realisering av kvenske kultursentra og museer.**
- **A 3.5 Økt støtte til Kvensk institutt for å kunne ivareta sitt nasjonale ansvar for revitaliseringen av kvensk kultur, med flere stillinger ,ressurser og kompetanse.**
- **A 3.5 Videreføre arbeidet med å utvikle tilbudet på kvensk i kirken**
- **A 3.6 Innsamling og utgivelse av kvenske eventyr og sagn**
- **A 3.7 Etablering av en kvensk bibliotekjeneste**
- **A 3.8 Kartlegging og synliggjøring av kvensk husflid, håndverks- og mattradisjoner**

Hva trengs?

- Selvfølgelig en masse oppmerksomhet, ressurser, engasjement osv, men også:

Hva trengs?

- SAMARBEID
- SAMARBEID
- SAMARBEID

Holbergprisen 2014

- Eline Loe Rønvik og Olivia Høegh-Omdal
Paulsen: Kven er ikke kven. Kvenenes stillfarne
kamp for anerkjennelse